температурою мінус 1,4 ºС у межах міста (де підмерзання не перевищило 10% і не було критичним для черешні) та до мінус 3-4 ºС за межами міста. Тут квітневий приморозок доповнився травневими приморозками до мінус 2 ºС наприкінці цвітіння (05.05) та на початку формування зав'язі (10.05 і 13.05). Накопичувальний ефект цих приморозків призвів до підмерзання приймочок маточок і, відповідно, відсутності запліднення, а також до низькотемпературного опіку молодої зав'язі, яка припинила свій розвиток. До таких умов більш адаптованими виявилися сорти Валерій Чкалов, Крупноплідна та Анонс з потенційним урожаєм до 4 – 6 кг /дер. Мінімальні пошкодження (від 4 до 14% маточок) у колекційних насадженнях за межами міста мали сорти і форми Простір, Дебют, Бігарро Туровцева, Бажана, Модная, Дружба.

Таким чином, подтверждено, що сорти Анонс, Крупноплідна та Простір є у найбільшій мірі стійкими до весняних приморозків.

Література:

1. Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні на 2021 рік: чинний станом на 20.04.2021. Мінекономіки України, 2021. Офіційний сайт УІЕСР <https://sops.gov.ua/reestr-sortiv-roslin> (2021, травень, 25)

2. Толстолік Л.М. Склад і селекційна цінність колекції черешні Мелітопольської дослідної станції садівництва. *Генетичні ресурси рослин,* 2019, Вип. 24. С. 108-121.

ФОРМУВАННЯ ВРОЖАЮ ГІБРИДІВ СОНЯШНИКУ ЗАРУБІЖНОЇ СЕЛЕКЦІЇ В ПОСУШЛИВИХ УМОВАХ ПІВДЕННОГО СТЕПУ УКРАЇНИ

ВЕРЕНЧУК А.О., аспірант,
ЄРЕМЕНКО О.А., д-р с.-г. наук, професор, науковий керівник
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного
e-mail: anastasiia.verenchuk@tsatu.edu.ua

Соняшник – перспективна, економічно вигідна культура та основна олійна культура нашої країни. Під посівами соняшнику в Україні в середньому зайнято 6,1 мнл га, що становить 22% від усіх посівних площ під сільськогосподарськими культурами. Валове виробництво соняшнику з 2017 року зросло від 12,2 млн тонн до 15,2 млн тонн, за рахунок підвищення середньої врожайності з 2,0 т/га до 2,6 т/га [1]. Таке підвищення врожайності може бути обумовлено впливом абіотичних, біотичних та антропогенних чинників. Зарубіжні фірми оригінатори більш як на 10% перевищують темпи приросту нових сортів та гібридів порівняно з вітчизняними. Саме тому для досліджень були обрані гібриди зарубіжної селекції. Проте, слід також враховувати генетичний потенціал сучасних гібридів. Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширенні в Україні на 2021 рік налічує більше 900 сортів та гібридів різних фірм, як

вітчизняної так і зарубіжної селекції [3]. Найпоширенішими зарубіжними представниками в Україні є такі компанії: «Сингента» (Швейцарія, в Україні з 2000 р.), «Євраліс» (Франція, в Україні з 2007 р.), «Лімагрейн» (Франція, в Україні з 2008 р.) та «Нусід» (Австрія, в Україні з 2013р.).

Метою наших досліджень було оцінити продуктивність гібридів соняшнику зарубіжної селекції.

Запорукою успіху гібридів виступає високий показник урожайності. Збільшення урожайності культури – основа для підвищення прибутку і основний фактор інтенсифікації виробництва [2]. Дослідження з порівняння врожайності гібридів проводили в зоні нестійкого зволоження на демонстраційних ділянках ТОВ «Енергія-2000» Мелітопольського району Запорізької області впродовж 2017 – 2019 рр. Ґрунти дослідних ділянок – чорноземи південні. Для дослідження було обрано 18 гібридів селекції вищевказаних зарубіжних компаній (табл. 1).

Таблиця 1

Урожайність гібридів соняшнику (2017-2019 рр.), т/га

Гібрид	Фірма	Рік внесення до реєстру	Рік		
			2017	2018	2019
ЛГ 5463 КЛ	«Лімагрейн»	2017	2,07	1,95	1,55
ЕС Лоріс СЛП	«Євраліс»	2017	1,99	2,48	2,07
ЕС Генераліс СЛ	«Євраліс»	2017	2,67	2,0	1,98
ЛГ 5542 КЛ	«Лімагрейн»	2015	2,09	2,0	2,58
ЕС Яніс	«Євраліс»	2015	2,67	2,16	1,49
СИ Бакарді КМП	«Сингента»	2016	2,64	2,12	1,75
Субаро	«Сингента»	2016	2,57	1,56	1,93
СИ Експерто	«Сингента»	2015	2,25	1,99	1,83
НХК12М010	«Нусід»	2016	2,31	2,16	2,22
ЕС Генезіс	«Євраліс»	2015	2,13	1,69	1,39
ЛГ 59580	«Лімагрейн»	2017	2,78	1,81	2,39
ЛГ 5543 КЛ	«Лімагрейн»	2011	1,94	2,05	2,48
Естрада	«Сингента»	2014	1,94	1,75	1,53
Кобальт 2	«Нусід»	2015	2,27	2,13	2,06
СИ Барбати	«Сингента»	2017	1,92	1,65	1,27
Імпакт	«Нусід»	2017	1,70	1,26	1,39
Аркадія	«Євраліс»	2017	2,05	1,47	1,52
Суміко	«Сингента»	2015	2,75	1,46	1,78

Всі гібриди внесені до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні. Практично всі гібриди на період закладання демонстраційних ділянок були новими та маловивченими.

Згідно даних таблиці 1, врожайність соняшнику в 2017 році коливалась від 1,92 т/га до 2,88 т/га, середня за рік склала 2,27 т/га. В 2018, від 1,26 т/га до 2,48 т/га, середня за рік – 1,87 т/га, а у 2019 році від 1,27 т/га до 2,58 т/га, середня за рік – 1,85 т/га. У 2018 та 2019 роках рослини соняшнику формували врожай на 0,4 т/га менше за 2017 рік.

Урожайність багатьох гібридів дуже не стабільна по роках і має розбіжність подекуди до 0,5 т/га. В наш час, при виборі посівного матеріалу аграріями, дуже важливим критерієм є не тільки максимальні врожаї у сприятливий рік, а і більш менш стабільна врожайність у несприятливі роки. Найбільшу стабільність проявили наступні гібриди: ЕС Лоріс СЛП «Євраліс», ЕС Генераліс СЛ «Євраліс», ЛГ 5542 КЛ «Лімагрейн», СИ Експерто «Сингента», НХК12М010 «Нусід» та Кобальт 2 «Нусід». Перші чотири гібриди належать відомим компаніям, які вже багато років на українському ринку, натомість компанія «Нусід» більш нова, а її гібриди НХК12М010 та Кобальт 2 показали стабільні результати протягом років досліджень, та заслуговують подальшого вивчення.

Література:

1. Рослинництво України 2019. Статистичний збірник, К: Державна служба статистики України, 2020. 183 с.
2. Єременко О.А. Екологічна пластичність та стабільність гібридів соняшнику зарубіжної селекції в умовах Південного степу України. Сучасні наукові дослідження на шляху до євроінтеграції: матеріали міжнар. наук.-практ. форуму (21-22 червня 2019 р.) Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, Ч. 1, С. 66-69.
3. Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні на 2021 рік». Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, К, 2021. 523 с.

СТІЙКІСТЬ СОРТІВ ЯБЛУНІ ДО ОСНОВНИХ СТРЕС-ФАКТОРІВ В УМОВАХ ПІВДЕННОГО СТЕПУ УКРАЇНИ

КРАСУЛЯ Т.І., канд. с.-г. наук
Мелітопольська дослідна станція садівництва імені М.Ф. Сидоренка ІС НААН
e-mail: t.krasulia@ukr.net

Відмічено, що зміни клімату відбуваються інтенсивніше, ніж прогнозували науковці і найбільшою мірою впливають на ті галузі економіки, які пов’язані із природокористуванням. Однією з них є сільське господарство [1, 2]. За даними К.О. Прокопенко та ін. [1] Україна не є найуразливішим щодо глобального потепління регіоном нашої планети, однак його наслідки стають все більш відчутними і для її території. В результаті спостережень, проведених Л.М. Толстолік та ін. [3] виявлено, що на півдні Степу України з кінця минулого століття посилилася нестабільність погодних умов. Авторами визначено перелік стресових факторів для кожної плодової культури залежно від фази розвитку дерев. Найбільш вагомим дестабілізуючим чинником для всіх культур, у тому числі для яблуні, виявилися весняні приморозки, які за останні два десятиріччя реєструються майже щорічно.